

Strieborná zberateľská minca Chránený areál Dubníckej bane – nálezisko opálov

Najnovšia zberateľská minca, ktorej emisiu pripravila Národná banka Slovenska v júni 2014, je venovaná významnej prírodnej lokalite – Dubníckym opálovým baniam. Je prvou mincou nového tematického okruhu zberateľských mincí, ktorý bude postupne predstavovať osobitosti prírody Slovenska.

Minca realizovaná podľa návrhu Márie Poldaufovej

V oblasti Dubníka, v severnej časti Slanských vrchov na východnom Slovensku, sa nachádzajú staré opálové bane. Sú svetoznámy ložiskom najkrajšieho európskeho drahokamu – drahého opálu, ktorý sa od iných opálov odlišuje opalescenciou, estetickou hrou viacerých farieb. Až do objavenia nálezísk opálu v Mexiku a Austrálii v 19. storočí bol Dubník jedinou lokalitou jeho ťažby na svete. Mnohé dubnícke drahé opály a nimi osadené šperky sú súčasťou zbierok popredných európskych i svetových múzeí. K najstarším šperkom s opálovým osadením patrí Izabelin náhrdelník, ktorý dostala Izabela Jagelovská k sobášu s uhorským kráľom Jánom Zápoľským v roku 1539. Náhrdelník je súčasťou zbierok Národného múzea v Budapešti. Banská činnosť sa rozvinula najmä v rokoch 1845 až 1880, v ktorých mala nálezisko v nájme rodina Goldschmidtovcov z Viedne. Najväčší doteraz známy drahý opál bol však nájdený v roku 1771 na povrchu. Vážil 607 gramov a pre svoju krásnu a zvláštnu hru farieb dostal meno Harlekýn. Je uložený v prírodovednom múzeu vo Viedni. Hlavné drahoopálové ložisko predstavuje Libanka. Pozostáva z viacerých menších banských polí. Vzniklo tu unikátne bludisko podzemných chodieb dlhých približne 20 km. Sú rozložené do 15 „etáží“, z ktorých sú niektoré zatopené, v iných vznikla ľadová výzdoba. Ťažba opálu sa skončila

v roku 1922 a neskoršia snaha o jej obnovenie nebola úspešná. Pokusy o obnovenie ťažby sa realizujú aj v súčasnosti.

Aj keď sa banské diela stali útočiskom mnohých drobných živočíchov a dokonca aj väčších cicavcov, dominantné postavenie majú netopiere, ktoré obsadzujú prakticky celé podzemie. Odhaduje sa, že v areáli zimuje tisíc až tritisíc netopierov, medzi ktorými bolo identifikovaných šesťnásť druhov. Pre netopiera brvitého Dubníckej bane predstavujú najvýznamnejšie známe zimovisko na Slovensku. Najpočetnejším druhom v chránenom území je podkovár malý. Dubníckej bane boli v roku 1964 vyhlásené za chránené nálezisko, ktoré bolo v roku 1996 prekategORIZOVANÉ na chránený areál. Od roku 2004 sú Dubníckej bane územím európskeho významu.

Na výtvarný návrh mince vyhlásila Národná banka Slovenska v júni 2013 verejnú anonymnú súťaž. Do súťaže bolo predložených dvanásť výtvarných prác od jedenástich autorov. Komisia guvernéra NBS na posudzovanie výtvarných návrhov slovenských eurových mincí ich hodnotila v septembri 2013. Jej odbornými poradkyňami boli RNDr. Jana Durkošová, zástupkyňa Ministerstva životného prostredia SR, a Ing. Alena Bachingerová, zástupkyňa Štátnej ochrany prírody SR – Regionálneho centra ochrany prírody Prešov.

(Pokračovanie na 3. str. obálky)

Strieborná zberateľská minca

Chránený areál Dubníckej bane – nálezisko opálov

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

2. cena Mgr. art. Roman Lugár

3. cena Mgr. art. Miroslav Hric, ArtD.

Na základe odporúčenia odbornej komisie schválila Banková rada NBS na realizáciu výtvarný návrh medailérky Márie Poldaufovej, ktorý získal prvú cenu. Komisia ocenila vyváženosť kompozície averzu a reverzu založenú na kontraste plastických prvkov so štylizáciou. Návrh podľa jej názoru najlepšie vystihuje tému po obsahovej stránke, a to z hľadiska ťažby i spracovania opálu, ako aj z hľadiska ochrany prírody. Na averze je na pozadí siluety netopiera vymodelovaný Izabelin náhrdelník. Na reverze je vstup do štôlne Jozef, ktorý je charakteristický pre Dubnícku banu. Na pozadí je veľmi dobre a detailne vypracovaný interiér bane, cez ktorý prechádza silueta netopiera s mierne prievitným krídlom. Pozoruhodným prvkom je použitie tvaru brúseného opálu v slovách „NÁLEZISKO OPÁLOV“.

Druhá cena bola udelená Mgr. art. Romanovi Lugárovi. Autor zvolil zaujímavý uhol pohľadu na tému. Na averze stvárnil vstup do štôlne Jozef. Nad ním sa vznáša zvon, ktorý sa pôvodne nachádzal v budove hlavného úradu opálových baní v osade Dubník, s menom S. J. N. Goldschmidta, ktorého rodina sa zaslúžila o rozvoj ťažby dubníckych opálov a ich prezentáciu vo svete. Zvon je

súčasne symbolom pevne spätým s nebezpečným a neistým životom baníkov. Kompozíciu dopĺňa znak baníkov s krížom. Na reverze dominuje plastická mapa Slánskych vrchov, oblasti, kde sa Dubnícku banu nachádzajú. Miesto nálezísk je vyznačené zasadeným brúseným opálom.

Tretiu cenu získal návrh Mgr. art. Miroslava Hrica, ArtD. Autor tému vyjadril plasticky detailne prepracovanou štruktúrou banského prostredia, ktoré na averze dopĺňajú realisticky znázornené netopiere. Bohatej kompozícii reverzu dominuje Izabelin náhrdelník. V pozadí je figurálna kompozícia dvoch baníkov pred vchodom do štôlne Jozef, ktorá prechádza do štruktúry Slánskych vrchov.

Strieborná zberateľská minca v nominálnej hodnote 20 eur má priemer 40 mm a hmotnosť 33,63 g. Je vyrazená zo striebra s rýdzosťou 925/1000 v Mincovni Kremnica. Na hrane je reliéfny nápis „OSOBITOSTI PRÍRODY SLOVENSKA“. Začiatok a koniec textu je oddelený zobrazením štylizovaného kvetu. Vyrazených bolo 2 750 kusov mincí v bežnom vyhotovení a 5 300 kusov mincí v proof vyhotovení.

Dagmar Flaché
Foto: Štefan Fröhlich